

Viite

Napsauta tähän ja kirjoita viite.

Epävirallinen terveysministerineuvosto 24.-25.3.2025 Varsova

Puolan puheenjohtajuuskauden epävirallisessa terveysministerikokouksessa 24.-25.3.2025 Suomea edustaa valtiosihteeri Marjo Lindgren.

Kokouksessa käydään puheenjohtajan tausta-asiakirjojen perusteella keskustelu lasten ja nuorten mielenterveydestä, erityisesti digitaalisten teknologioiden vaikutuksesta lasten ja nuorten elämään. Toinen keskustelunaihe on terveyden edistäminen ja sairauksien ennaltaehkäiseminen. Epävirallisessa ministerikokouksessa ei tehdä päätöksiä.

Kansansairauksia voidaan vähentää merkittävästi vaikuttamalla niiden taustalla oleviin riskitekijöihin, kuten tupakointiin, alkoholinkäyttöön, ruokavalioon, liikkumattomuuteen ja ylipainoon, sekä yksinäisyyteen. Suomi pitää tärkeänä kiinnittää samalla huomiota väestöryhmien välisten terveyserojen vähentämiseen. Suomi pitää tärkeänä, että EU:n tupakkalainsäädäntökehys päivitetään pikaisella aikataululla huomioden viime vuosien aikana tapahtuneet toimintaympäristön olennaiset muutokset. Pääministeri Orpon hallituksen ohjelman mukaan mielenterveysstrategia 2020–2030-työssä tunnistettuja toimia jatketaan osana hallituksen toimia mielenterveyden edistämiseksi. Suomi tukee pitkäjänteisen ja yli politiikkarajojen ulottuvan mielenterveystiedonannon toimeenpanoa, hyvien käytäntöjen vaihtoa ja synergiaetua EU:ssa. Suomi kannattaa lisäksi komission tavoitetta luoda lapsille ja nuorille turvallisempi ja terveellisempi digitaalinen ympäristö, vahvistaa lasten ja nuorten mielenterveystaitoja sekä edistää ehkäiseviä toimia mm. kouluissa ja oppilaitoksissa.

EU; Epävirallinen terveysministereiden kokous 24.-25.3.2025; Lasten ja nuorten mielenterveys

Kokous

Terveysministereiden epävirallinen kokous 24.-25.3.2025 Varsova

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Terveysministereiden epävirallisessa kokouksessa 24.–25.3.2025 vaihdetaan näkemyksiä digitekniikan vaikutuksista lasten ja nuorten elämään ja mielenterveyteen puheenjohtajamaa Puolan tausta-asiakirjojen pohjalta. Epävirallisessa ministerikokouksessa ei tehdä päätöksiä.

Suomen kanta

Pääministeri Orpon hallituksen ohjelman mukaan mielenterveysstrategia 2020–2030-työssä tunnistettuja toimia jatketaan osana hallituksen toimia mielenterveyden edistämiseksi. Kiinnitetään erityistä huomiota ehkäisevään mielenterveys- ja päihdetyöhön lasten ja nuorten toiminnassa. Digilaitteiden käytön lisääntyminen on tuonut mukanaan haasteita niin keskittymiskyvylle kuin fyysiselle aktiivisuudelle. (Pääministeri Orpon hallitusohjelma)

Suomi tukee pitkäjänteisen ja yli politiikkarajojen ulottuvan mielenterveystiedonannon toimeenpanoa, hyvien käytäntöjen vaihtoa ja synergiaetua EU:ssa (E 27/2024 vp). Suomi suhtautuu myönteisesti komission tavoitteeseen nostaa mielenterveys yhtä tärkeäksi kuin fyysinen terveys osana ihmisten kokonaishyvinvointia. Suomi pitää lisäksi tärkeänä komission näkemystä, jonka mukaan sosiaalisilla suhteilla ja yhteisöillä kuten perheillä ovat merkittävä rooli mielenterveyden edistämisessä. Suomi kannattaa lisäksi komission tavoitetta luoda lapsille ja nuorille turvallisempi ja terveellisempi digitaalinen ympäristö, vahvistaa lasten ja nuorten mielenterveystaitoja sekä edistää ehkäiseviä toimia

mm. kouluissa ja oppilaitoksissa. Suomi suhtautuu myönteisesti siihen, että komission mukaan nyt annettu tiedonanto kokonaisvaltaisesta lähestymistavasta mielenterveyteen käynnistää uuden strategisen ja monialaisen lähestymistavan mielenterveyteen. (E 26/2023 vp)

Pääasiallinen sisältö

Digitaalisten teknologioiden nopea kehitys ja hallitsevuus vaikuttavat suuresti nykypäivän lasten ja nuorten arkeen ja myös mielenterveyteen. Vaikutuksista tehdään tutkimusta ja tietoa karttuu lisää. Hyödyistä huolimatta on kuitenkin jo selvää näyttöä myös digitaalisten teknologioiden merkittävästä uhkasta psyykkiselle hyvinvoinnille. Ongelman vakavuus on merkittävä erityisesti nuorilla, joiden elämässä ja arjessa digitaaliset teknologiat ovat olleet jatkuvasti läsnä.

Aikuisilla on vastuu vastata tähän haasteeseen sekä varmistaa lapsille ja nuorille turvallinen ja terveellinen elin- ja kasvuympäristö. Digitaalinen maailma ei saa heikentää lasten ja nuorten psyykkistä hyvinvointia ja terveyttä.

On tärkeää tunnistaa, että digitalisaatio ja digitaaliset teknologiat eivät sinänsä ole uhka. Kielteiset vaikutukset ja uhat liittyvät mm. haitalliseen verkkokäyttäytymiseen ja -sisältöihin. Digitaalinen kehitys on kuitenkin vielä suhteellisen uusi ilmiö, ja hyötyjen lisäksi digitaalisten teknologioiden vaikutuksista ja niiden laajuudesta psyykkiseen hyvinvointiin tarvitaan lisää tutkimusta ja tietoa.

Huolenaiheita

1. **Riippuvuus ja ylikäyttö**, joilla on kielteisiä vaikutuksia sekä fyysiseen että psyykkiseen terveyteen. Uusien teknologioiden aiheuttamia riippuvuuksia on usein vaikea havaita, ja ne ovat sosiaalisesti hyväksyttävämpiä kuin esimerkiksi päihderiippuvuudet. Teknologian ylikäytöllä ja riippuvuudella voi kuitenkin olla merkittäviä vaikutuksia fyysiseen (esimerkiksi uni- ja näköhäiriöt, liikkumattomuus) ja psyykkiseen (esimerkiksi sosiaalinen eristäytyminen, kognitiiviset vaikeudet) terveyteen. Riippuvuus voi johtaa monenlaisiin neurologisiin, psykologisiin ja sosiaalisiin ongelmiin.
2. **Sosiaalisen median kielteiset vaikutukset**. Jatkuva altistuminen sosiaalisen median luomille mielikuville esimerkiksi ihanteellisesta ulkonäöstä ja elämäntavasta vaikuttavat usein kielteisesti lapsen ja nuoren kehittyvään minäkuvaan ja itsetuntoon. Lisääntyneellä sosiaalisen median käytöllä on tutkimusten mukaan yhteys heikentyneeseen itsetuntoon, joka voi johtaa ahdistuneisuushäiriöihin ja masennukseen sekä muihin mielenterveysongelmiin.
3. **Alaikäisten altistuminen ikään sopimattomalle sisällölle** kuten pornografia, väkivalta, vihapuhe, uhkapelaaminen sekä väärän tiedon, epäterveellisten ruokien ja juomien sekä päihteiden käyttöä edistävä materiaali. Altistuminen epäterveellisten tuotteiden mainoksille voi tutkimusten mukaan vaikuttaa lasten ruokailutottumuksiin ja lisätä mm. liikalihavuuden riskiä ja muita terveysriskejä.
4. **Verkkokiusaaminen ja verkkorikosten uhriksi joutumisen** psykologiset vaikutukset voivat olla vakavia. Seurauksena voi olla lisääntynyttä stressiä, ahdistuneisuus- ja masennusoireita, sosiaalista eristäytyneisyyttä, empatian puutetta ja aggressiivisuutta. Vaikutukset voivat olla hyvin pitkäkestoisia, ja jatkua myös aikuisuudessa.

EU-jäsenmaiden toimenpiteitä ja aloitteita on toteutettu, joiden tarkoituksena on suojella ja edistää lasten ja nuorten psyykkistä hyvinvointia.

1. The Digital Services Act (DSA 2022)
2. European Strategy for a Better Internet for Kids (BIK+ 2022)
3. Artificial Intelligence Act (2024)

Euroopan unioni on ryhtynyt merkittäviin toimiin, joilla suojataan lasten ja nuorten mielenterveyttä digiteknologian ja internetin haitallisilta vaikutuksilta, mutta puutteita ja haasteita on edelleen. Tarvitaan kokonaisvaltaisempaa ja yli politiikkarajojen ulottuvaa lähestymistapaa ja strategiatyötä lasten ja nuorten mielenterveydestä digitaalisessa maailmassa.

Yhdessä turvallisempi ja terveempi tulevaisuus

Näiden edellä mainittujen merkittävien uhkien vuoksi on ratkaisevan tärkeää, että poliittiset päättäjät ryhtyvät ennakoiviin toimiin lasten ja nuorten mielenterveyden suojelemiseksi. Tarvitaan tutkimustietoa ja toimenpiteiden jatkuvaa arviointia, jotta toimet ovat vaikuttavia. Tämä tarkoittaa mm. toimenpiteitä, joilla hallitaan ja seurataan digiteknologian kehittämistä, vahvistetaan ihmisten digilukutaitoja ja digiteknologian hyvinvointia ja terveyttä edistävää käyttöä. Tavoitteena on rakentaa yhdessä turvallisempi ja terveempi tulevaisuus lastemme puolesta. Johdonmukaisen EU -politiikan luomiseksi tarvitaan jäsenmaiden yhteistä keskustelua ja kokemusten vaihtoa lasten ja nuorten mielenterveyden edistämisestä ja suojelemisesta.

Ministereille esitetään seuraavat kysymykset:

1. Onko maassanne säädöksiä tai ohjelmia, jotka koskevat lasten ja nuorten mielenterveyden edistämistä ja suojelua digitaalisen kehityksen kontekstissa? Jos on, mitä ne ovat? Millaisia kokemuksia maallanne on tällä alueella ollut strategioiden kehittämisessä ja politiikkojen käytönotossa, joista voisi olla opiksi muille maille?
2. Miten Euroopan tason yhteistyö ja Euroopan komission toimet voivat tukea jäsenvaltioita lasten ja nuorten mielenterveyden edistämisessä digitalisaation aikakaudella?

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Epävirallisessa ministerikokouksessa ei tehdä päätöksiä.

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

EU33-jaosto (terveys) 11.3.2025

EU-ministerivaliokunta kirjallinen menettely 19.-21.3.2025

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 21.3.2025

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

Puheenjohtajamaan tausta-asiakirja

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Soile Ridanpää, STM, soile.ridanpaa@gov.fi, p. +358 50 478 6229

Pirjo Pietilä-Kainulainen, STM, pirjo.pietila-kainulainen@gov.fi, p. +358 50 325 1977

Sari Vuorinen, EUE, sari.vuorinen@formin.fi; p. +32 473 529 853

Sarita Friman, VNEUS, sarita.friman@gov.fi, p. +358 50 441 0966

VAHVA-tunnus

EU/279/2025

Liitteet Napsauta tähän ja kirjoita liitteet

Viite Napsauta tähän ja kirjoita viite

EU; Epävirallinen terveysministereiden kokous 24.-25.3.2025; Terveysten edistäminen ja sairauksien ennaltaehkäiseminen

Kokous

Terveysministereiden epävirallinen kokous 24.-25.3.2025 Varsova

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Terveysministereiden epävirallisessa kokouksessa 24.–25.3.2025 vaihdetaan näkemyksiä terveyden edistämisestä ja sairauksien edistämisestä puheenjohtajamaa Puolan tausta-asiakirjojen pohjalta. Epävirallisessa ministerikokouksessa ei tehdä päätöksiä.

Suomen kanta

Kansansairauksia voidaan vähentää merkittävästi vaikuttamalla niiden taustalla oleviin riskitekijöihin, kuten tupakointiin, alkoholinkäyttöön, ruokavalioon, liikkumattomuuteen ja ylipainoon, sekä yksinäisyyteen. Suomi pitää tärkeänä kiinnittää samalla huomiota väestöryhmien välisten terveyserojen vähentämiseen. (Pääministeri Orpon hallituksen ohjelma)

Suomi pitää tärkeänä arvioida eri politiikkatoimien vaikutuksia terveyteen ja hyvinvointiin. Suomen näkemyksen mukaan ihmisten terveys ja hyvinvointi voidaan nähdä myös kasvun ja kilpailukyvyn tekijänä. Ennaltaehkäisevällä työllä voidaan edistää ihmisten terveyttä, hyvinvointia ja toimintakykyä sekä hillitä sosiaali- ja terveyspalveluiden kustannusten kasvua pitkäjänteisesti. (E 27/2024 vp)

Suomi katsoo, että EU:n tarttumattomien tautien aloitteen ”Terveemmät yhdessä” toimeenpanoa tulisi tehostaa EU-tasolla esimerkiksi ottamalla se huomioon

säädösvalmistelussa ja poikkeuslainsäädännön politiikoissa. Suomi katsoo, että EU lain-säädännöllä tulisi esimerkiksi nykyistä paremmin mahdollistaa epäterveellisten elintarvikkeiden verotus sekä rajoittaa epäterveellisten elintarvikkeiden markkinointia lapsille. (E 27/2024 vp)

Suomi katsoo, että komission tulisi edistää syöväntorjuntasuunnitelmassa olevia kirjauksia myös mm. alkoholiverodirektiivien ja matkustajatuontioikeuksien tarkasteluun ja alkoholijuomien pakollista terveystietoisuutta koskevaan komission asetusehdotukseen. (E 27/2024 vp)

Suomi pitää tärkeänä, että EU:n tupakkalainsäädäntökehys päivitetään pikaisella aikataululla huomioiden viime vuosien aikana tapahtuneet toimintaympäristön olennaiset muutokset. Suomi kannattaa tiukkaa sääntelyä kaikkien tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön ehkäisemiseksi kuitenkin mahdollistaen jäsenmaiden pidemmälle menevät toimet kansanterveyden suojelemiseksi. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä toimenpiteisiin, joilla mahdollistetaan puuttuminen rajat ylittävään mainontaan sekä tuotteiden ja niiden vähittäismyyntipakkausten houkuttelevuuteen. (E 27/2024 vp)

Pääasiallinen sisältö

Jäsenmaiden terveysbudjetteihin kohdistuu kustannuspaineita, jotka vaarantavat niiden kestävyyttä. Terveyspalvelujen kysyntä kasvaa monesta syystä. Väestön ikääntyminen sekä tarttumattomien tautien ja niiden riskitekijöiden kasvava kuormitus lisäävät palvelujen tarvetta. Riskitekijöitä ovat mm. alkoholinkäyttö, tupakka, nikotiinituotteet, sähkösavukkeet, pitkälle jalostetut liikalihavuutta aiheuttavat elintarvikkeet ja psykostimulanttien käyttö. Haitallisia muutoksia on pahentanut COVID 19 -pandemia. Väestön terveys ja terveyden edistäminen ovat nousseet tärkeäksi tekijäksi myös uusiin turvallisuusuuhkiin varautumisessa.

Jäsenmaat toteuttavat erilaisia terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn ohjelmia. Niissä käytetään laajaa keinovalikoimaa kuten lääketieteellistä teknologiaa, koulutusta, sekä taloudellisia ja verotuksellisia välineitä. Olemassa olevien kustannustehokkaiden terveyden edistämisen toimien täytäntöönpano koko EU:ssa on edelleen heikkoa. Hyviä käytäntöjä jakavia foorumeita olisi kehitettävä ja uudistettava olemassa olevien foorumien pohjalta. Näin jäsenvaltiolla olisi mahdollista jakaa kokemuksia onnistuneesta täytäntöönpanosta, epäonnistumisista ja politiikkatoimien arvioinnista.

Lasten ja nuorten terveyden edistämisessä painotetaan monialaista lähestymistapaa. Ilmastomuutoksen kiihtyminen, muuttoliike, taloudellinen ja poliittinen epävakaus sekä covid-19-pandemian vaikutukset vaikuttavat edelleen lasten ja nuorten terveyteen ja hyvinvointiin kaikkialla maailmassa, myös Euroopan unionissa.

Epäterveellisten tuotteiden nopeasti kehittyvä markkinointi erityisesti lapsille ja nuorille (ml. digitaaliset työkalut) aiheuttavat uusia terveysriskejä. Näitä kielteisiä ilmiöitä vahvistaa EU:n ulkopuolinen toiminta, jossa käytetään digitaalista mediaa ei-tietoon perustuvan käyttäytymisen edistämiseen. Näiden ilmiöiden on todettu vaikuttavan erittäin huolestuttavasti lasten ja nuorten terveyteen hyvinvointiin.

Koulutusjärjestelmää tulee suunnata kohti terveyttä edistävää ajattelua. Tämä monialainen lähestymistapa yhteensovittaa koulujen, vanhempien, kansalaisjärjestöjen, sosiaalisen tuen järjestelmien ja muiden toimintaa. Myös olemassa olevaa lainsäädäntöä ja uusia lainsäädäntöratkaisuja on tarkasteltava systemaattisesti.

Terveyden edistämisen politiikkasuosituksissa ja niistä viestinnässä tarvitaan tiedeyhteisöjen ja poliittisten päättäjien yhteistyötä. Kansanterveystoimet vaikuttavat pitkällä

aikavälillä, yleensä 5–10 vuotta, ja vaikutuksia on usein vaikea mitata. Asiantuntijoiden tuottama tieto ei välttämättä ole suoraan käytettävissä päättäjän tarpeisiin ja tieto ei myöskään suoraan vastaa sosiaalisen median kautta tapahtuvan yhteiskunnallisen viestinnän tarpeisiin. Lisäksi viestinnän haasteena on se, että erilaiset kansanterveystoimien vastustajat toimivat intensiivisesti sosiaalisessa mediassa.

Tarttuvien tautien ehkäisystä on tullut merkittävä haaste Euroopan unionille. Rokotevastaiset liikkeet ovat nousseet lisähaasteeksi, jota mahdollisesti vahvistavat myös EU:n ulkopuoliset toimijat. Tartuntatautien leviämisen estämistä koskevien jäsenvaltioiden toimien koordinoinnissa olisi tarpeen saavuttaa uusi taso tietojen vaihdon ja ennalta ehkäisevien toimenpiteiden osalta mukaan lukien sosiaalinen media.

Ministereille esitetään seuraavat kysymykset:

1. Miten kansanterveystoimia voidaan priorisoida niukkojen resurssien tilanteessa hyödyntäen samalla EU:n resursseja, jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä ja kokemusten vaihtoa?
2. Miten jäsenvaltioiden kesken voidaan jakaa tietoa ja välineitä, joiden avulla voidaan arvioida terveyden edistämistä ja tautien ehkäisyä koskevien pitkän aikavälin ohjelmien tehokkuutta? Miten voimme hyödyntää kansallisia asiantuntijoita vuoropuhelussa poliitisten päättäjien kanssa kaikilla tasoilla?

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Epävirallisessa ministerikokouksessa ei tehdä päätöksiä.

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

EU33-jaosto (terveys) 11.3.2025

EU-ministerivaliokunta kirjallinen menettely 19.-21.3.2025

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 21.3.2025

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

Puheenjohtajamaan tausta-asiakirja

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Heli Hätönen, STM, heli.hatonen@gov.fi, p. +358 50 592 5152

Pirjo Pietilä-Kainulainen, STM, pirjo.pietila-kainulainen@gov.fi, p. +358 50 325 1977

Sari Vuorinen, EUE, sari.vuorinen@formin.fi; p. +32 473 529 853

Sarita Friman, VNEUS, sarita.friman@gov.fi, p. +358 50 441 0966

VAHVA-tunnus

EU/279/2025

Liitteet Napsauta tähän ja kirjoita liitteet

Viite Napsauta tähän ja kirjoita viite

Liitteet

Napsauta tähän ja kirjoita liitteet